

Comunicació
L'EDUCACIÓ DES
DEL MUSEU.
L'EXPERIÈNCIA DEL
MUSEU I LES MINES
PREHISTÒRIQUES
DE GAVÀ

*Per Mònica Borrell, Josep Bosch,
Josep M. Carreté i Josep Lascurain*

24

Els canvis en la concepció dels museus i l'accés del gran públic a la cultura han dotat aquestes institucions amb noves competències, ampliant tant els camps com l'objecte de les seves actuacions. Ja no és estrany per a ningú que els museus siguin agents actius en la gestió, dinamització i divulgació del patrimoni, concebut no només com el fons dipositat en el museu, sinó abastant el patrimoni cultural i natural de l'entorn, en definitiva, del territori amb la seva complexitat.

Un dels aspectes en què s'ha posat més de manifest aquest canvi de concepció ha estat la relació amb el públic. Fruit, en gran mesura, de la influència anglosaxona, els museus han tendit cap a una concepció més dinàmica que fomenta la participació i la implicació del públic. La sacralització de l'objecte en vitrina, l'observació mediatitzada per un vidre i l'actitud de respecte han estat substituïdes per la participació, l'acció i la voluntat, no tant d'ensenyar com de facilitar l'aprenentatge, cosa que ha convertit la visita en una experiència lúdica i positiva.

Dins d'aquest canvi hem d'incloure la relació entre escola i museu. Malgrat que la tasca dels museus i les necessitats de les escoles convergeixen en molts punts, la seva relació no sempre és tan fàcil com caldria esperar. Són obvis els costos i dificultats de mobilitat de molts centres, sigui per les seves condicions socio-econòmiques, sigui pel nombre d'alumnes per grup. D'altra banda, els museus també es troben amb nombroses dificultats, atesa la migradesa dels recursos econòmics, les limitacions d'espais, d'equipaments o de personal. Tots aquests condicionants limiten les possibilitats d'un treball conjunt entre tècnics de museu i mestres per tal d'adequar el màxim l'oferta museística a les necessitats de l'escola, i, d'altra banda, permetre que les escoles puguin treure el màxim profit de les visites a museus.

Ara bé, de mica en mica són més nombrosos els museus que compten amb personal dedicat a tasques de difusió i cada vegada és més òbvia la rendibilitat social d'aquesta tipus d'iniciatives. D'altra banda, l'aplicació de la reforma educativa, encara que planteja nombroses incògnites i dependrà de les adequades dotacions econòmiques, augura un canvi de condicions que pot beneficiar aquesta relació museu-escola: reducció del nombre d'alumnes per grup, canvis en currículum i objectius didàctics, concepció de la visita no-extraescolar, sinó com una activitat més d'aprenentatge, etc.

En aquest sentit, una via de treball possible és la vinculació del museu i l'escola mitjançant interlocutors com els centres de recursos pedagògics i regidories d'ensenyament, que tenen una relació directa amb els centres escolars i els mestres.

Dins aquest marc general, el Museu de Gavà ha treballat de forma continuada des de la seva inauguració per tal d'acomplir amb èxit i de la forma més atractiva el que és una tasca bàsica de tot museu: la comunicació amb el públic i la difusió del patrimoni natural i cultural que té cura de protegir i investigar, sobretot entre la població escolar.

Des de les primeres iniciatives coordinades amb l'ICE de la Universitat de Barcelona abans d'inaugurar les actuals instal·lacions, l'oferta d'activitats a les escoles ha anat creixent progressivament. El nucli originari de cinc activitats, centrat en temes de ciències naturals i arqueologia, s'ha anat ampliant en diverses direccions per conformar el que és l'oferta actual.

El Museu de Gavà pot oferir nombrosos recursos per establir el contacte amb l'entorn natural o social, actual o passat, d'acord amb els programes o dissenys curriculars, pel que fa als objectes d'estudi, els recursos emprats, l'equipament i el personal especialitzat format per un equip permanent de tècnics i monitors.

A grans trets, les àrees de coneixement en què se centra l'oferta actual del museu són el medi cultural, social i natural, estructurades en tres grans blocs: l'oferta general permanent, activitats coordinades amb el Patronat Municipal de Serveis Comunitaris de l'Ajuntament de Gavà i dirigides a escolars del municipi, i l'oferta vinculada a les exposicions temporals que acull el museu.

L'oferta pedagògica permanent

El Museu de Gavà ofereix diverses activitats al llarg de tot el curs escolar, tant per a educació infantil, com primària i secundària. L'objectiu que es pretén assolir amb aquestes activitats és el d'oferir uns recursos didàctics adequats, i presentats de la manera més atractiva i alhora profitosa per als alumnes. El que es reforça en aquestes activitats és el contacte amb l'objecte d'estudi i la participació activa de l'alumne per tal de motivar-lo en el procés d'aprenentatge.

L'estudi de col·leccions de referència paleontològiques, geològiques o de ceràmica, la reconstrucció de processos a petita escala o les sortides de camp són activitats que permeten assolir els objectius abans esmentats tot adequant-los als nous continguts de la reforma, agrupats entorn d'idees com la diversitat, els canvis en el temps i les relacions funcionals. D'altra banda, l'interès que generen en els alumnes els "temps remots" i sobretot la natura poden ser aprofitats per fomentar la redescoberta del medi, de manera que participant en el coneixement dels mecanismes que interactuen en la transformació del medi, podem aconseguir que els alumnes se sentin responsables del futur del seu entorn.

Les mines prehistòriques de Gavà

Dins aquest oferta permanent, les mines prehistòriques de Gavà han esdevingut un dels principals atractius del museu.

La singularitat i els valors arqueològics i geològics de les mines prehistòriques van empènyer el Museu de Gavà a principis dels anys noranta a posar en marxa un projecte integral d'investigació, conservació i difusió. Aquest projecte contemplava tant la continuació de les investigacions com l'obertura de les mines al públic vetllant sempre per la conservació.

Aquest projecte ja ha donat els seus primers fruits aportant noves informacions que permeten l'avenç de les investigacions i la materialització d'una primera fase de condicionament per a la visita pública, que va ser inaugurada l'octubre de l'any 1993.

Un dels grups per als quals la visita presenta un major atractiu és el públic escolar, per al qual s'ha preparat una visita especial que permet la comprensió del valor i significat del jaciment, i que s'adequa als currículums escolars dels diferents nivells d'ensenyament.

Per aconseguir aquests objectius la visita inclou un recorregut pel jaciment, en què també es pot veure la reconstrucció de l'ambient d'una cabana amb objectes d'ús domèstic i una exposició de materials trobats en les excavacions, que es complementa amb la realització d'un taller. Aquest permet que els més petits completin la reconstrucció que fan de diversos aspectes de la vida en la prehistòria i del seu significat en l'evolució de la cultura, la tecnologia, etc. a partir d'elements concrets (la joieria, els pigments) sobre els quals el jaciment ens aporta informació, i mitjançant l'experimentació i la manipulació, els alumnes arriben a conclusions més àmplies sobre el neolític.

L'activitat que realitzen els més grans se centra, en canvi, en un treball d'investigació a partir de les restes arqueològiques. L'observació i l'estudi de peces trobades en les excavacions (eines de minaire, ceràmiques, etc.) permeten que els alumnes reconstrueixin d'una manera científica alguns aspectes de l'economia, la tecnologia o les creences de les comunitats que van explotar les mines.

Oferta local

Un altre bloc de les activitats del museu és el destinat a la població escolar de Gavà. El curs 1991-92 es va iniciar una nova línia d'activitats coordinades amb la regidoria d'ensenyament de l'Ajuntament de Gavà. Els objectius que es pretenien eren diversos. D'una banda, convertir el museu en un espai quotidià per als nois i noies de la població, vinculant estretament les visites amb el desenvolupament diari de les classes. De l'altra, omplir un buit existent quant a ofertes didàctiques centrades en el municipi, la seva història i el seu entorn per tal de fomentar el coneixement i la identificació dels nois i noies amb la seva població.

Cada curs s'han realitzat tres activitats dirigides a tres nivells d'ensenyament de primària diferents, activitats incloses dins les àrees de coneixement del medi social o natural, o activitats de síntesi, com és el cas de "Descobrim el paisatge des del Calamot", que realitzen els alumnes de vuitè d'EGB.

Exposicions temporals

El darrer bloc d'activitats que ofereix el museu és el d'aquelles vinculades a les exposicions temporals de producció pròpia o aliena. Anualment el museu acull entre vuit i deu exposicions temporals que, per la temàtica diversa que tracten, permeten complementar els continguts de l'exposició permanent i apropar als escolars temes específics de biologia, etnografia, art, etc.

Aquestes exposicions són també una ocasió per realitzar activitats en nivells per als quals no hi ha una oferta permanent específica, sobretot BUP i COU i els més petits d'educació primària, o per trencar amb l'estreta vinculació amb els programes escolars i realitzar activitats merament lúdiques.

Una oferta educativa per a un públic divers

Al llarg d'aquests darrers anys, el museu ha vist diversificar-se el públic consumidor de l'oferta educativa. Bé com a fruit de la tasca realitzada pel museu, bé com a resultat de la demanda de mestres o d'altres col·lectius, el primer nucli centrat en la segona etapa d'EGB i els cursos de BUP ha crescut i ha abastat tots els nivells d'educació infantil i primària.

Amb centres de Gavà són molt interessants les iniciatives dutes a terme amb l'aula-taller o l'escola d'educació especial. El treball de mestres i monitors d'aquests centres amb el personal del museu han permès que col·lectius que no tenen una oferta cultural gaire àmplia trobessin en el museu un valuós recurs.

D'altra banda, si bé el públic principal de les activitats didàctiques és el que inclou dins l'educació formal, cada vegada són més nombroses les visites d'esplais, casals o col·lectius d'adults que volen donar un altre contingut a les sortides culturals.

L'experiència del museu en aquests darrers anys ha posat de manifest el gran potencial de les iniciatives educatives que es poden realitzar des d'un museu local, tant per les diverses fórmules que es poden dur a terme tenint en compte les característiques del fons, de l'exposició i de l'àmbit d'actuació del museu, com per l'alt rendiment social que es pot assolir, sobretot entre la població local. Cal, però, treballar freqüentment amb els mestres, posant al seu abast tota la documentació i els recursos necessaris per tal que la visita escolar sigui profitosa, o, altrament, treballar amb els interlocutors naturals de la població escolar (regidories d'ensenyament i centres de recursos). D'altra banda, el tractament dels temes d'estudi des d'una perspectiva participativa i lúdica no ha de ser contrària al foment del respecte i l'estima pel patrimoni, sinó al contrari, ja que aquest tipus de visites col·laboren en l'adquisició d'hàbits i valors positius de cara al futur.